

Osmanlı Hat Ekolünün Ustası Şeyh Hamdullah Özel Sergiyle Anılıyor

“Ölümünün 500. Yılında Şeyh Hamdullah” Sergisi
Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi’nde

Sakıp Sabancı Müzesi (SSM), Fatih Sultan Mehmed ve Sultan II. Bayezid dönemlerinin büyük hattatı Şeyh Hamdullah’ı, ölümünün 500. yılında çağdaşları ile birlikte özel bir sergiyle anıyor.

Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu’nda Şeyh Hamdullah ve çağdaşlarının, Şeyh yolundan giden hattatların ve 16. yüzyılın usta müzehhiplerinin elinden çıkmış nadir eserleri koruyan SSM’in hayata geçirdiği “Ölümünün 500. Yılında Şeyh Hamdullah” sergisi, 15. yüzyılın ikinci yarısı ve 16. yüzyılın ilk yarısında üretilmiş nadir el yazması kitaplar, Kuran-ı Kerim nüshaları, kıtalar ve albümlerden oluşuyor.

SSM koleksiyonunun yanı sıra, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Sadberk Hanım Müzesi, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı Ekrem Hakkı Ayverdi Koleksiyonu’ndan derlenen eserlerin de yer aldığı sergide; Topkapı Sarayı Müzesi, Süleymaniye Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Dallas Museum of Art ve Hannover Kestner Museum’daki sanatçıya ait eserler, dijital bir yerleştirme ile sanatseverlerle buluşuyor.

Suhreveriyye tarikatı Şeyhi Mustafa Dede’nin oğlu olarak dönemin en seçkin ilim yuvalarından Amasya’da doğan, eğitim alan ve zaman içinde “Hattatların kutbu”, “Hattatların kıblesi” unvanlarıyla tanınan Şeyh Hamdullah, Amasya’da uzun yıllar Sancak beyi olan Şehzade Bayezid’in yakın çevresinde yer aldı ve onun dostluğunu kazandı.. Fatih Sultan Mehmed’in 1481’deki ölümü üzerine Osmanlı tahtına çıkan Sultan II. Bayezid’in davetiyle Topkapı Sarayında “Ehl-i Hiref” teşkilatı içinde “katib-i hassa” unvanıyla görev aldı. Farklı yazı stillerine hakimiyeti ile bilinen sanatçı, hat sanatında önemli değişiklikler yaparak günümüze kadar geçerliliğini koruyan “Osmanlı hat” ekolünü yarattı.

SSM Müdürü Nazan Ölçer, Kurucumuz Sakıp Sabancı’nın uzun yıllar içinde topladığı eserlerden oluşan “önemli bir Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu’na sahip müzemizde Şeyh Hamdullah ve yakın takipçilerine ait değerli eserler yer alıyor. Buradan yola çıkarak, büyük ustadla ilgili kapsamlı bir uluslararası sergi yapmak düşüncemiz geçmiş yıllara uzanmakta.. İçinde bulunduğumuz 2020 yılının Şeyh Hamdullah’ın ölümünün 500. Yılı olması, sergi tarihini de belirlemişti. Ancak önceden bilemeyeceğimiz husus, bu yılın Covid -19 salgınına denk gelmesi ve sergi kapsamının bu nedenle daralmak zorunda kalması oldu.

Şeyh Hamdullah uzun ömrü içinde olağanüstü değerde eserler yarattı, hat sanatına yeni açılımlar getirdi bu yeniliklerle ufuk açtı, sonraki hattatlara, ölümünden sonra bile önderlik etmeyi sürdürdü. SSM olarak değerli uzmanlar Prof. Dr. Zeren Tanındı ve Prof. Dr. Muhittin Serin ile birlikte yurt dışındaki müze ve kütüphane koleksiyonlarından ödünç alınacak eserlerle planladığımız sergimizin kapsamını tüm dünyayı saran Covid-19 salgını yüzünden maalesef daraltmak zorunda kaldık. Sergimizde yer almasını arzu ettiğimiz Topkapı Sarayı koleksiyonundaki bazı eserleri ise Topkapı Sarayı'ndaki yeni yapılanma ve devam eden sayım işlemleri nedeniyle dijital görselleriyle ekleyebildik. Bu koşullara rağmen, büyük sanatçıyı bir sergi ile anmaktan büyük mutluluk duyuyoruz" dedi.

Ölümünün 500. Yılında Şeyh Hamdullah Sergisi, salı – cuma günleri 10.00 – 16.00 saatleri arasında SSM Atlı Köşk'te ziyaret edilebilecek. Ziyaretçilerin maske takmasının zorunlu olduğu ve sosyal mesafe kurallarının titizlikle uygulandığı SSM'de tüm ortak alanların detaylı dezenfeksiyonu Sağlık Bakanlığı onaylı insan, hayvan ve çevre dostu "Antimic Nano Teknoloji Dezenfeksiyon" ile sağlanıyor ve havalandırma sistemleri %100 temiz havayla çalışıyor.

Şeyh Hamdullah bin Mustafa Dede

Şeyh Hamdullah, Amasyalı Sarıkadıızâdeler ailesinden Sühreverdiyye şeyhi Mustafa Dede'nin oğludur. Babası, Buhara'dan Amasya'ya göç etmiştir. Selçuklu döneminde ve Osmanlı'nın fetih yıllarında, Herat, Horasan ve Semerkand gibi kültür merkezlerinden göç eden şair, hattat, nakkaş ve ulema, Konya, Kayseri, Sivas ve Amasya gibi şehirlerde toplanmıştı. Hamdullah, böylece hat sanatının merkezi haline gelmiş Amasya'da, Hayreddin Mar'âşî'den meşk ederek aklâm-ı sitte'den icâzet aldı. Muhtemelen babası Şeyh Mustafa Dede'nin sohbet meclislerinde Şehzade Bayezid ile tanıştı. Bayezid, onu kendisine hat hocası tayin etti ve ondan icâzet aldı. Daha Amasya'da iken tanınmaya başlayan Şeyh Hamdullah, bu yıllarda Fatih Sultan Mehmed'in hususi kütüphanesi için bazı eserler istinsah etti.

Şeyh Hamdullah, kardeşi Cem Sultan ile yaşadığı taht mücadelesinin ardından 1481'de tahta çıkan II. Bayezid'in daveti üzerine ailesiyle birlikte İstanbul'a gitti. Şeyh Hamdullah en güzel eserlerini sarayda görevlendirildikten sonra vermeye başladı. Bundan sonra eserlerinin ketebesinde "kâtibü's-sultân Bâyezîd Han" unvanını kullandı.

Şeyh Hamdullah, 1512'de Sultan II. Bayezid'in tahttan feragat etmesinin ve tahta oğlu I. Selim'in geçmesinin ardından inzivaya çekildi. Sultan I. Selim dönemini evinde ibadet ederek ve talebelerinin ziyaretini kabul ederek geçirdi. Babası I. Selim'in ardından 1520'de tahta çıkan Kanuni Sultan Süleyman'ın Şeyh Hamdullah'ı saraya davet ederek hürmet gösterdiği ve kendisi için bir mushaf yazmasını istediği, ancak hattatın yaşlandığını ileri sürerek Muhyiddin Amâsî'yi tavsiye ettiği, bunun üzerine Kanuni'nin ona bir samur kürk giydirip hayır duasını aldığı bilinmektedir.

Şeyh Hamdullah'ın bu hadiseden birkaç ay sonra vefat ettiğini söyleyen Müstakimzâde ölümüne şu beyti tarih düşürmüştür: "Şeyh Hamdullâh olup küttâba kible pîr-i hat / Rihletinde dil dedi târihini dayf-i ilâh" (926/1520). Dünyevi sıfat ve mevkilere iltifat etmeyen Şeyh Hamdullah, mezar taşına isminin yazılmasını istememiştir. Mezar taşı kitâbesi, daha sonra Sultan II. Mustafa'nın saray hattatı Şâhin Ağa (öl. 1701) tarafından yazılmıştır.